

Valtiovarainministeriö

Dnro KH: 4030 /2012

305§ Lausunto kuntalain kokonaisuudistusta koskevaan hallituksen esitysluonnokseen

KH 25.8.2014 § 305

Valmistelija kehitysjohtaja Tarja Majuri p. 03 621 2656

Valtiovarainministeriö on 8.5.2014 pyytänyt lausuntoa kuntalain hallituksen esitysluonnoksesta. Lausunto on pyydetty toimittamaan ministeriöön viimeistään 26.8.2014. Lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alusta.

Kuntalain kokonaisuudistuksen tavoitteena on uudistaa kuntalaki siten, että siinä otetaan huomioon kuntien muuttuvasta toimintaympäristöstä ja uusista kuntahallinnon rakenteista aiheutuvat muutostarpeet. Kuntalaki olisi edelleen kunnan hallintoa, päätöksentekomenettelyä ja taloutta koskeva yleislaki. Uudistuksella pyritään vähentämään erityislainsäädännön tarvetta.

Kuntalain valmistelua on ohjannut parlamentaarinen seurantaryhmä. Valmistelua varten asetettiin myös työvaliokunta ja neljä valmistelujaostoa: toimielimet ja johtaminen-, demokratia-, talous sekä kunnat ja markkinat –jaostot. Hallituksen esitysluonnos on valmisteltu jaostojen työn pohjalta.

Kuntien toimintaympäristöt ovat olleet muutoksessa, ehdotus tukee monia jo toimivia toimintamalleja. Laki on mahdollistava ja hyvin perusteltu. Hämeenlinnan kaupunki antaa ehdotukseen lausuntonsa (liite 8/KH 25.8.2014) niiden pykälien osalta, jossa halutaan todeta ehdotuksen uudistusten tai muutosten positiivisia näkökohtia tai esittää muutos- tai korjausehdotuksia.

Kenakkalan ehdotus: Kaupunginhallitus antaa liitteen mukaisen lausunnon uuden kuntalain hallituksen esitysluonnoksesta.

Päätös: Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen.

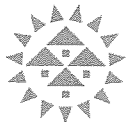
Muutoksenhaku: Liite 2.

Lisätietoja antaa kehitysjohtaja Tarja Majuri p. 03 621 2656.

Tarkastamattoman pöytäkirjan otteen oikeaksi todistaa:
Hämeenlinnassa 26.8.2014

Katri Kaukosalo
hallintopäällikkö

21.8.2014

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto –osasto

HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN LAUSUNTO KUNTALAIN HALLITUKSEN ESITYS- LUONNOKSESTA

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Hämeenlinnan kaupungin lausuntoa kuntalain hallituksen esitysluonnoksesta 26.8.2014 mennessä. Pyydetty lausunto on valmisteltu virkamiestyönä.

Hämeenlinnan kaupunki toteaa, että esitetyt muutokset nykyiseen kuntalakiin ovat pääsääntöisesti perusteltuja ja kuntien toimintamallien muutoksia tukevia. Lausunnossa esitetään joitakin kommentteja sekä muutos- tai lisäysehdotuksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiesitysluonnos on kunnissa lausunnolla. Esitysluonnos valmistui vasta elokuussa 2014 ja on hiukan haasteellista ottaa kantaa kuntalakiluonnokseen tuntematta paremmin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistäsiirron vaikutusta kuntalain soveltamiseen.

Kunnan tehtävät, järjestämisvastuu ja palvelujen tuottaminen

Uusina säännöksinä kuntalaissa olisivat säännökset kunnan järjestämisvastuusta. Pykälässä säädettäisiin kunnan lakisääteisten tehtävien ja kuntien lakisääteiseen yhteistoimintaan kuuluvien tehtävien järjestämis- ja rahoitusvastuusta. Lakiehdotuksessa voitaisiin ottaa myös kantaa siihen, että laajenevaa kuntien järjestämisvastuuta seuraa lisääntyvä valtion rahoitus täysimääräisenä.

Kuntavaalien ja valtuuston toimikauden alkamisajankohta

Lakiesityksen mukaan vaalien ajankohtaa ja valtuuston toimikauden alkamisajankoh-
taa muutettaisiin siten, että kunnallisvaalit järjestettäisiin keväällä ja valtuuston toimi-
kausi alkaisi kesäkuun alusta. Hämeenlinnan kaupunki ei näe ongelmallisena kunta-
vaalien sijoittumista keväälle kunhan otetaan huomioon se, ettei vaalit sijoitu pääsi-
äisviikoille. Vaalitoimitsijoiden saaminen tuolloin voisi olla jonkin verran haasteellista
ja äänestysaktiivisuuden uskotaan olevan pääsiäisen aikoihin normaalia alhaisempi.

Valtuuston kokoa koskeva sääntely

Lakiluonnoksen mukaan valtuutettujen lukumäärästä päättää valtuusto. Lakiesityk-
sessä on määriteltä vain valtuutettujen vähimmäismäärä suhteessa väkilukuun. Ny-
kyiseen kuntalakiin verrattuna uuden lain mukaan mm. Hämeenlinnan valtuutettujen
määrä vähenee. Säännös on kannatettava, koska se antaa mahdollisuuden sovittaa
valtuutettujen määrää erilaisiin kuntien hallintomalleihin.

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkaiden osallistumisoikeuteen liittyisivät säännökset äänioikeudesta kuntavaaleissa, säännökset kansanäänestyksestä ja äänestys-oikeudesta, säännökset palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista, säännökset aloiteoikeudesta sekä määräykset kunnan viestinnästä. Lakiesityksessä pakolliseksi esitetään nuorisovaltuuston tai muun vastaavan nuorten vaikuttajaryhmän ja vanhusneuvoston asettaminen sen sijaan vammaisneuvoston asettaminen säilyisi vapaaehtoisena.

On tärkeää, että kunnissa säilyy monimuotoiset vaikuttamisen mahdollisuudet. Siksi on kannatettavaa, että kunnat voivat itse harkita ne toimintamuodot, jotka vaikuttamisessa ovat omalla alueella parhaita. Suora vaikuttaminen on mahdollistettava kuntalaisille ja palvelujen käyttäjille eri tavoin. Esityksessä kirjatut esimerkit erilaisista vaikuttamiskanavista on positiivinen lisä lakiesityksessä ja niitä onkin jo monissa kunnissa käytössä.

Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on syytä pitää erityisesti esillä ja siksi nuorisovaltuustojen tai muun nuorten vaikuttajaryhmän asettamisen kirjaamista säädökseen voidaan pitää kannatettavana.

Kunnan toimielinorganisaatio ja johtamisjärjestelmät

Kuntalakiesityksessä esitellään toimielinmalleja, joita kunta voi käyttää. Säännös on mahdollistava eli valtuuston päätöksellä kunta ottaa omaan organisoitumistapaansa sopivan toimintamallin käyttöönsä. Lakiesitys kannustaa kuntia erilaisten mallien käyttöön ja sallii paikallisen harkinnan. Tätä Hämeenlinnan kaupunki pitää kannatettavana.

Yleisperusteluissa todetaan, että ehdotetulla kunnan toimielin- ja johtamismalleilla pyritään vahvistamaan kunnan poliittista johtamista ja korostamaan luottamushenkilöiden roolia päätöksenteossa. Päätoiminen tai osa-aikainen puheenjohtajuus, joka lakiesityksen mukaan on mahdollista, on perusteltu säädös esityksessä. On kuitenkin syytä pitää huolta siitä, että demokratia toteutuu ja ettei säädökset johda vaikuttamistavan keskittymiseen.

Kunnanhallituksen puheenjohtaja

Lakiesityksen mukaan kunnanhallituksen puheenjohtaja johtaa poliittista valmistelua, jota kunnanhallituksen toteuttaminen edellyttää. Kunnanhallituksen puheenjohtajan muista tehtävistä säädetään hallintosäännössä.

Poliittisen valmistelun ja virkavastuulla tapahtuvan valmistelun ero olisi syytä määritellä laissa. Poliittisen valmistelun käsite ei ole selkeä ja siksi se on tarkoituksenmukaista kuvata. On tärkeää, että kunnan viranhaltijoille kuuluva operatiivinen johtaminen ja valmistelu erotetaan selkeästi luottamushenkilöille kuuluvasta poliittisesta päätöksenteosta.

Omistajaohjaus ja kuntakonsernin johtaminen

Omistajaohjausta koskevat pykälät ovat lakiesityksessä uusia. Omistajaohjaus tarkoittaa toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä vaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön toimintaan ja hallintoon. Täydennys lakiin on kannatettava ja kuntien tulisi käyttää omistajaohjauksen keinoja monipuolisesti.

Myös kunnan tytäryhteisöjen toimintaa ja konserniohjeita koskeva pykälä on uusi. Tavoitteena on kunnan kokonaisedun huomioon ottaminen koko kuntakonsernin toiminnassa. Hämeenlinnan kaupunki on lakiesityksen kannalla, konserniedun huomioon ottaminen on hyvä tavoite. Perusteltua on myös lakiluonnoksessa kirjaus tytäryhteisön hallituksen kokoonpanosta.

Luottamushenkilöiden vaalikelpoisuus

Vaalikelpoisuus valtuustoon esitetään säilytettäväksi entisellään. Vaalikelpoisuutta kunnanhallitukseen esitetään tiukennettavaksi. Henkilön tulee olla vaalikelpoinen valtuustoon ollakseen kelpoinen kunnanhallitukseen. Esityksen mukaan henkilö ei ole vaalikelpoinen kunnanhallitukseen, jos hän on kunnanhallituksen tehtäväalueella toimivan, kunnan määräysvallassa olevan yhtiön tai säätiön palveluksessa.

Ei ole yksiselitteistä tulkita sitä, mikä yhtiö tai säätiö on kunnanhallituksen tehtäväalueella. Kunnanhallituksen tehtäväalue on hyvin laaja. Säädös vaatii selkiyttämistä.

Otto-oikeuden rajaaminen

Nykyinen kuntalaki mahdollistaa otto-oikeuden johtokunnille, lautakunnille ja kunnanhallitukselle. Uusi lakiesitys rajaisi otto-oikeuden vain kunnanhallitukselle.

Otto-oikeuden rajaaminen voi aiheuttaa ongelmia päätösten määrän takia. Kaupunginhallituksen työmäärä lisääntyisi, koska otto-oikeudellisia päätöksiä tehdään kaupungeissa melko paljon. Nykymuotoisen otto-oikeuden käytännöissä ei ole ollut havaittavissa erityisiä ongelmia. Hämeenlinnan kaupunki kannattaa, että otto-oikeus säilytetään nykyisin mukaisena.

Kunnan talous

Alijäämän kattamisvelvollisuuden laajentaminen kuntayhtymiin on kannatettavaa. Säännös korostaa talouden hallinnan merkitystä, myös kuntayhtymien on tarkastettava talouttaan kriittisesti ja suunnitelmallisesti sekä ryhtyä toimenpiteisiin kun alijäämiä on syntynyt.